

06.04.2020

Pohjois-Karjalan vesienhoidon yhteistyöryhmän kokous 1/2020

Aika: 20.2.2020 klo 13.00 - 15.20

Paikka: Liperin koulukeskus, Penttilä-Sali, Koulukuja 1, Liperi

Läsnä: Liite 1. Pohjois-Karjalan vesienhoidon yhteistyöryhmän kokous 20.2.2020, läsnäolijat

1. Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

Johtaja Janne Kärkkäinen avasi kokouksen ja toivotti läsnäolijat (liite 1) tervetulleiksi. Merkittiin tietoon seuraavat yhteistyöryhmän kokoonpanon muutokset:

- Outokummun kaupungin edustajan Tuukka Tuomisen sijaisena on Tiina Raudaskoski
- Kiteen kaupungin edustaja on Tuire Tapanen (varajäsen)
- Puolustusvoimien edustaja on Terhi Helkala ja varajäsen Anna Kralik
- MTK-Pohjois-Karjalan edustajana on Vilho Pasanen
- ProAgria Itä-Suomen edustaja on Päivi Jokinen ja varajäsen Tiina Polo
- Luonnonvarakeskuksen (LUKE) varajäsen on Matti Janhunen
- ELY-keskuksen E-vastualueen edustaja on johtava asiantuntija Arto Ruuska Maaseutu ja energia -yksiköstä, varajäsen ilmoitetaan myöhemmin

2. Asialistan hyväksyminen

Kokouskutsun mukana toimitettu esityslista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Käytiin lyhyesti läpi edellisessä 22.8.2019 pidetyssä kokouksessa käsitellyt asiat ja hyväksyttiin pöytäkirja. Muistioloannos on lähetetty aiemmin sovitun käytännön mukaisesti osanottajille sähköpostitse kommentoitavaksi kahden viikon ajaksi, minkä jälkeen korjattu pöytäkirja on tallennettu vesienhoidon verkkosivuille (polku: www.ymparisto.fi/vesienhoito/pohjois-karjala > Osallistuminen vesienhoitoon).

4. Vesienhoitosuunnitelman ja toimenpideohjelman tarkistaminen ja toimenpiteiden suunnittelu vuosille 2022-2027

Paula Mononen esitteli vuosille 2022-2027 ulottuvien vesienhoitosuunnitelman ja toimenpideohjelman tarkistamiseen liittyvän työn vaiheet. Vesienhoidon toimenpiteiden suunnittelua varten on laadittu valtakunnallinen ohjeistus, mm. seuraavat sektorikohtaiset oppaat:

- Maatalous, turkistuotanto ja happamuuden torjunta
- Metsätalous ja turvetuotanto
- Yhdyskunnat, haja-asutus ja teollisuus
- Vesirakentaminen, säännöstely ja vesistökuunnostukset
- Pohjavedet ja pilaantuneet maa-alueet

Ohjeistus on tallennettu vesienhoidon verkkosivuille www.ymparisto.fi/vesienhoito/opas. Suunnitellut toimenpiteet kohdistetaan merkittäviksi tunnistettuihin paineisiin, jotka aiheuttavat vesistöissä tilan heikentymistä tai riskiä tilan alentumisesta hyvää huonompaan tilaan. Merkittäviä paineita ovat kuormittavista tekijöistä esimerkiksi maatalous, metsätalous, turvetuotanto ja kaivannaisteollisuus ja hydrologis-morfologisista tekijöistä vaellusteet ja perkaukset. Käytiin lyhyesti läpi esimerkkejä eri sektoreiden toimenpiteistä. Suunnittelun yhteydessä tarkastellaan myös jatkoaikatarpeet tilatavoitteiden saavuttamiseksi ja edellytykset soveltaa alennettuja tilatavoitteita.

Aikataulu on tiukka; toimenpiteiden suunnittelu ja tallennus TOSSU- järjestelmään tehdään huhtikuun loppuun mennessä, ohjausryhmä käsittelee vesienhoitosuunnitelman linjaukset toukokuussa ja hyväksyy suunnitelmaehdotuksen elokuussa, kuuleminen järjestetään 1.10.2020-31.3.2021. Valtioneuvosto vahvistaa kuulemispalautteen perusteella tarkistettut vesienhoitosuunnitelmat joulukuussa 2021. ELY-keskuksessa asiaa valmistelelee eri sektoreiden vastuuhenkilöistä koostuva suunnittelu-ryhmä. Lisäksi sidosryhmiä ja vesienkäyttäjätahoja toivotaan mukaan toimien suunnittelutyöpajoihin, joita on tarkoitus järjestää teemoista maatalous, metsätalous ja vesistökuunnostukset. Kokouksessa tiedusteltiin osallistujien kiinnostusta osallistua työpajoihin ja kierrätettiin ilmoittautumislomaketta. Lisäksi sovittiin, että yhteistyöryhmälle (ja varajäsenille) lähetetään vielä kutsu ja pyyntö ilmoittaa halukkuudesta suunnittelutyöhön. Työpajat pidetään maaliskuussa, kutsut toimitetaan ilmoittautuneille erikseen.

5. Pohjavesialueiden uudelleen luokittelun tulokset Pohjois-Karjalassa

Mika Huttunen esitteli pohjavesialueiden luokittelutyön tulokset. Esitys toimitetaan yhteistyöryhmälle muistion liitteenä. Luokittelu perustuu vesienhoitolainsäädäntöön vuosina 2015-2016 lisättyihin säädöksiin. Maastotyöt tehtiin vuosina 2017-2019. Lähtötilanteena oli 342 I- ja II-luokan pohjavesialuetta. Aiemmin luokittelusta on poistettu 77 III-luokan kohdetta. Pohjavesialueet on nyt tarkistettu ja luokiteltu 1- (veden hankintaa varten tärkeät), 2- (muut vedenhankintaan soveltuvat) ja uuteen E-luokkaan (pohjavesialueet, joiden pohjavedestä luonnonsuojelu- tai muun lainsäädännön perusteella suojeltu pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen), kaikkiaan 334 pohjavesialuetta. Näistä 106 1- tai 2-luokan pohjavesialuetta on luokiteltu lisäksi E-luokkaan, yhteensä 31 % luokiteltujen pohjavesialueiden kokonaismäärästä. Erillisiä E-luokan alueita ei ole. Arvokkaimmat E-luokan kohteet ovat lähteikköjä ja sijaitsevat pääosin Jaamankankaan ja muiden reunamuodostumien alueilla, Joensuussa, Kiteellä ja Ilomantsissa.

Vuoden 2019 maastotöihin ja tarkistuksiin liittyvä julkinen kuuleminen järjestetään 23.1.-24.2.2020 Kontiolahdessa, Liperissä sekä muutamien tarkistusten osalta Joensuussa ja Outokummussa. Palautteen perusteella tarkistettut tiedot ovat saatavissa käyttöön toukokuussa valtakunnallisesta pohjavesitietojärjestelmästä ja paikkatietoaineistosta (www.avoindata.fi). Ilomantsin pohjavesialueiden osalta kuuleminen on tarkoitus järjestää toukokuussa 2020, ja tarkistettut tiedot ovat tietojärjestelmässä marraskuussa. Kartoitettujen kohteiden tietoja on toimitettu mm. metsäkeskukselle, metsähallitukselle sekä maanmittauslaitokselle, ja paikkatietoaineisto tullaan toimittamaan kunnille viranomaiskäyttöön.

Pohjavesialueiden rajaukset ovat säilyneet pääosin ennallaan, ja rajausmuutoksia on tehty tarkistusten perusteella lähinnä muodostumisalueeseen. Lisäksi muutamia pohjavesialueita on yhdistetty. Jukka Nykänen maakuntaliitosta kertoi, että uusi pohjavesialueluokitus ei valitettavasti ehdi huhtikuussa lausunolle lähtevään maakuntakaavaehdotukseen, vaan siinä esitetään vielä vanha luokitus ja pohjavesialueet. Tämä on mahdollista korjata seuraavassa vaihekaavavaiheessa, jonka valmistelu käynnistyy keväällä.

6. Vesiensuojelun tehostamisohjelman 2019-2023 ajankohtaiskatsaus sekä vesistökuunnostustoimijoiden verkostohanke (KAIPO)

Paula Mononen esitteli tilannekatsauksen ympäristöministeriön käynnistämästä vesiensuojelun tehostamisohjelmasta, jonka kokonaisrahoitus vuosille 2019-2023 on kaikkiaan 69 milj. euroa. Painopisteet ovat maatalouden päästöjen vähentäminen (25 milj. €), vesistökuunnostushankkeet sekä vesien- ja merenhoidon asiantuntijaverkostot (20 milj. €), kestävä kaupunkivesien hallinta, haitallisten aineiden vähentäminen (9 milj. €), vesien hallinta maa- ja metsätaloudessa (9 milj. €), Itämeren hylkyihin liittyvien uhkien vähentäminen ja saneeraus öljystä (4 milj. €) sekä tutkimus ja kehitystyö (2 milj. €).

Vesistöjen kuunnostushankkeisiin kohdennettu toinen hakukierros järjestettiin loppuvuodesta 2019. Pohjois-Karjalassa saatiin 11 hakemusta (yht. 207 000 €). Suurimmat hankkeet ovat Savo-Karjalan vesitieto esille -hanke sekä vesistö- ja valuma-aluekuunnostukset Höytiäisellä ja Onkamojärvillä, lisäksi pienehköjä hakemuksia mm. vesikasvien niittoon. Hakemuksista on tehty yhteenveto ja 100 000 € määrärahaesitys ympäristöministeriöön 9 hankkeen rahoittamiseksi. Yksi hanke rahoitetaan maa- ja metsätalousministeriön rahoituksella ja yksi jätetään tässä vaiheessa rahoittamatta.

ELY-keskuksessa on lisäksi haussa vesienhoidon asiantuntija (1 v), jonka tehtävänä on toimijaverkoston tukeminen, kuunnostushankkeiden edistäminen, neuvonta ja asiantuntija-apu mm. avustusten hakuprosessissa. Työhön sisältyy myös osallistuminen Kainuun ja Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen yhteiseen vesistökuunnostusten asiantuntija- ja toimijaverkoston vahvistamishankkeeseen (KAIPO). Tämän työn tueksi ProAgria Oulun hallinnoimassa "Verkostoilla tehoa vesienhoitoon" -hankkeessa (www.proagriaoulu.fi/fi/verkostoilla-tehoa-vesienhoitoon/) on kartoitettu vesienhoitoon ja vesistökuunnostuksiin liittyvän verkostoitumisen nykytilaa ja tarpeita Pohjois-Karjalassa. Aiheeseen liittyen järjestetään työpaja 10.3. Joensuussa. Kutsu on lähetetty mm. yhteistyöryhmälle.

Päivi Jokinen esitteli KAIPPO-verkostohankkeen ja vesiensuojelun tehostamisohjelman lyhyesti. KAIPPO-verkolla tehostetaan vesien kuunnostustoimintaa sekä osajien verkostoitumista Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa. Sitä rahoitetaan tehostamisohjelmasta. Hanketta toteuttaa ProAgria Itä-Suomi/Itä-Suomen Maa- ja kotitalousnaiset. Hankkeessa järjestetään keväällä kuntatilaisuuksia sekä haetaan kuunnostusyhdyshenkilöitä ja kuunnostuskohteita, joista valitaan kaksi pienimuotoista pilottikohta/maakunta hankkeessa toteutettavaksi. Tarkoitus on myös pilotoida paikallisen toimijaverkoston mallia, esim. vesiensuojeluyhdistyksen perustaminen. Ensimmäiset kuntatilaisuudet ovat maaliskuussa Kontiolahdessa, Outokummussa, Joensuussa ja Tohmajärvellä ja jatkuvat huhtikuussa. Niissä esitellään tehostamisohjelmaa, alueen vesistöjen tilaa ja kuunnostustarpeita, rahoitusmahdollisuuksia sekä käytännön esimerkkejä kuunnostuskohteista sekä kerrotaan pilottikohteiden ja kuunnostusyhdyshenkilöiden hausta. Yhdyshenkilöiksi haetaan aktiivisia paikallistoimijoita, jotka toimivat tiedon ja osaamisen välittäjinä viranomaisten ja asiantuntijoiden välillä. Yhdyshenkilöille järjestetään koulutusta syksyllä. Yhdyshenkilöiden ja pilotoitavien kuunnostuskohteiden haku tapahtuu KAIPPO-verkon internet-sivujen kautta maaliskuun alusta alkaen (www.proagria.fi/hankkeet/kaipo).

Keskustelussa pyydettiin lisätietoa pienimuotoisista hankkeista, joita voi esittää pilottikohteiksi. Todettiin, että kannattaa esittää hanke-ehdotuksia laajasti. Ne hankkeet, joita ei toteuteta hankkeen rahoituksella, tullaan ohjaamaan ELY-keskukseen ja tehostamisohjelmaan soveltuvat kohteet sitä kautta eteenpäin jatkosuunnitteluun ja rahoituksen hakuun.

7. Muut asiat

Paula Mononen esitteli lyhyesti vuoden 2019 lopussa valmistuneen Järvi-Suomen ympäristö- ja ilmasto-ohjelman 2020-2027 (www.ely-keskus.fi/web/jarvi-suomen-ilmasto-ohjelma/), joka on julkaistu ELY-keskuksen raportteja -sarjassa (nro 53/2019). Ohjelma kattaa Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon, Keski-Suomen, Etelä-Savon ja Kaakkois-Suomen ELY-keskusten alueet. Keskeiset tavoitteet liittyvät vesistöjen tilaan, hiilineutraalisuuteen, luonnon monimuotoisuuteen sekä liiketoimintaan ja asumiseen.

Jukka Koski-Vähälä kertoi Iisalmen reitille valmistellusta pinta- ja pohjavesien tilasta kertovasta verkkosivustosta (www.iisalmenreitti.fi), joka on toteutettu Vesiviestillä vaikuttavuutta -hankkeessa. Tarkoituksena on laajentaa sivustoa Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalan vesistöihin sekä etelämmäs Saimaalle aina Savonlinnaan saakka. Hankkeeseen on haettu avustusta vesiensuojelun tehostamisohjelmasta.

Janne Kärkkäinen kertoi ELY-keskuksen muista ajankohtaisista asioista. ELY-keskuksen 10. toimintavuotta juhlietaan työn merkeissä, ja kansalaisia kutsutaan mukaan esim. tutustumaan maastotehtäviin. Ympäristölupien valvontaan liittyen on käynnissä muutamien laitosten toimintojen alasajo, mm. Kiteen Saha ja Kylylahden kaivos. Toisaalta uusia laitoksia on rakenteilla, aktiivihiihtehdas Ilomantsissa ja bioöljyalostamo Lieksassa. ELY-keskukseen on perustettu ilmastofoorum, jonka tarkoituksena on varmistaa, että eri sektoreiden ilmastotieto tulee hyödynnettäväksi kaikissa ELY-keskuksen tehtävissä, tulostavoitteita tukevalla tavalla.

Ympäristöministeriön (YM) käynnistämän HELMI -elinympäristöohjelman (www.ym.fi/helmi) toimeenpanemiseksi on myönnetty määräraha, jolla palkataan useita luonnonsuojelun määräaikaista asiantuntijoita (enimmillään 4 v) mm. soidensuojelun ja ennallistamisen, lintuvesien kunnostuksen sekä perinnebiotooppien hoidon edistämiseen ja toteuttamiseen. Alueiden käytön sektorilla on käynnissä kulttuuriympäristöohjelman valmistelu. Lisäksi tullaan palkkaamaan paikkatietoasiantuntija (4v) YM:n lisämäärärahalla.

Paula Kankaala kertoi Itä-Suomen yliopistossa käynnistyneestä monitieteisestä vesitutkimusohjelmasta "Vesiympäristön kestävä käyttö vaurauden ja hyvinvoinnin kiihdyttäjänä". Tutkimusohjelmalla on erillisrahoitus Olvin ja Saastamoisen säätiöiltä sekä Jenny ja Antti Wihurin rahastosta. Kevään aikana avautuu hakuun 8 tutkijatohtorin tehtävää, aihealueina muuttuvien talvien vaikutukset vesistöihin, vesistöjen haitta-aineet ja ravinnekuormitus sekä vesien virkistyskäyttö.

Merkittiin tietoon tulevia tapahtumia:

- Vesistökunnostusverkoston seminaari, Joensuu 9.-11.6.2020 (www.vesistokunnostusverkosto.fi)
- Vaikuta Vesiin -päivät 25.-26.8.2020, Rovaniemi.

8. Seuraavasta kokouksesta päättäminen

Seuraavan kokous sovittiin pidettäväksi torstaina 28.5.2020 alkaen klo 13.00 ELY-keskuksessa Joensuussa. Asialistalla on mm. Vuoksen vesienhoitosuunnitelmaan tehtävien tarkistusten ja ehdotettujen toimenpiteiden yhteenvedotietojen käsittely.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti osanottajia ja päätti kokouksen klo 15.20.

Janne Kärkkäinen
Puheenjohtaja

Paula Mononen
Sihteeri

LIITTEET 1 Läsnaolijat
 2 Kokouksessa esitelty aineisto

JAKELU Yhteistyöryhmän jäsenet ja varajäsenet

LIITE 1. Pohjois-Karjalan vesienhoidon yhteistyöryhmän kokous 1/2020, 20.2.2020. Läsnäolijat.

Paikka: Liperin koulukeskus, Penttilä-sali, Koulukuja 1, Liperi

Puheenjohtaja: Janne Kärkkäinen

Jäsenet:

Jäsen

Varajäsen

☒	Jukka Nykänen	☐	Pasi Pitkänen
☐	Lari Hölttä	☒	Pirjo Kosonen
☐	Jari Leinonen	☒	Antti Suontama
☒	Tiina Raudaskoski	☐	Ari Soikkeli
☒	Riitta Laatikainen	☐	Ismo Ryyänen
☐	Jorma Berg	☐	- Tuire Tapanen
☒	Juha Kosonen	☐	Pirkko Hyvärinen
☒	Arto Kammonen	☐	NN
☐	Terhi Helkala	☐	- Anna Kralik
☒	Hannu Lehtoranta	☐	Suvi Haapalehto
☒	Vilho Pasanen	☐	Risto Kannassalmi
☒	Päivi Jokinen	☐	Tiina Polo
☐	Kari Antikainen	☒	(Hannu Parviainen)
☐		☐	Pirkko Päiväläinen
☐	- Teppo Rovio	☐	-
☐	- Heliminna Modig	☐	NN
☐	- Pekka Pollari	☐	Jari von Becker
☒	Heikki Torpström	☐	Enni Pekkalin
☐	- Eero Liimatta	☐	NN
☐	Päivi Kiiskinen	☒	Taina Ahosola
☒	Paula Kankaala	☐	Raine Kortet
☐	- Leena Finèr	☐	- Matti Janhunen
☐	- Anu Eskelinen	☐	Jari Hyvärinen
☒	Jukka Koski-Vähälä	☐	Jukka Hartikainen
☐	- Timo Hartikainen	☐	- Janne Tarkiainen
☒	Tuovi Vaaranta	☐	Anniina Kontiokorpi
☒	Timo Turunen	☐	Heli Peura
☒	Mari Heikkinen	☐	Pauliina Palmgren
☐	- Arto Ruuska	☐	NN
☒	Paula Mononen, sihteeri		

Asiantuntijat: Mika Huttunen